

Landomraader inden for Frankrigs Grænser og har herved paa en vis Maade brudt nye Baner i geografisk Fremstilling. Et Led i denne Række er ovennævnte Bog af Abel Briquet.

Den behandler de til Frankrigs Nordvestkyst knyttede Landskabsformer og indeholder et meget rigt lagttagemateriale vedrørende Kystudformning, der specielt fra dansk Side fortjener Opmærksomhed, fordi vi i vort Land har en hel Række Studieobjekter af tilsvarende Art, om hvilke vor Viden er yderlig ringe.

Den lokale Udvikling af Strandsøer, Klitomraader, hævede Havbundsflader og Menneskets Indgriben i Processernes normale Forløb er behandlet særdeles indgaaende og med en omhyggelig Dokumentation, men Fremstillingens almene Værdi vilde være blevet noget større, hvis Forfatteren i højere Grad havde benyttet de af Amerikanere, Tyskere og Hollændere i de senere Aar indvundne Resultater.

Niels Nielsen.

Kurt Kayser: Westmontenegro. Eine kultur-geographische Darstellung. Geographische Abhandlungen begründet von Albrecht Penck. Herausgegeben von Nobert Krebs. Dritte Reihe H. 4. (134 S. 8 Tavler, 7 Kort i Teksten. 23×16 cm). J. Engelhorn's Nachfolger, Stuttgart 1931.

Denne Afhandling er Nr. 4 i Rækken af de Balkanmonografier, som udkommer i ovennævnte Publikationsserie (tidligere Albanien, Sydvest-Bulgarien og Grækenland). Gennem en detailleret syntetisk Behandling kommer Forfatteren til det Resultat, at det paagældende Omraade maa inddeles i tre Zoner: 1) en nordlig, karakteriseret ved højtliggende Græsningsomraader, 2) en sydlig udpræget Karstzone med Agerbrug som dominerende Erhverv og 3) en tyndt befolket Mellemzone.

I erhvervsgeografisk Henseende rummer dette Arbejde en Mængde interessante Enkeltheder, og de Kort, som Forfatteren har udarbejdet over forskellige anthropogeografiske Forholds Udbredelse, er klare og anskuelige.

N. N.

E. G. Woods: The Baltic Region. A study in physical and human geography. (14×22 cm, 434 S., 89 Illustrationer (Stregætsninger), 54 Kort og Diagrammer). Methuen & Co. Ltd. London 1932.

Denne Bog, som ved det første Blik nok kan gøre et tiltalende Indtryk, svarer, hvad Indholdet angaar, ikke ganske til det pæne Udstyr. Der er samlet en Mængde Materiale til Belysning af Natur- og Kulturforhold i de Lande, der grænser til Østersøen. I Bogens første Del

er Omraadets almindelige Geografi behandlet i Oversigt, derefter er følgende Omraader behandlet mere indgaaende: Baltisk Fennoskandia, det dansk-tyske Østersøomraade og de sydøstbaltiske Stater.

En Del Litteratur er benyttet, navnlig svensk og tysk. Af dansk Litteratur findes kun angivet: Oversigten over Danmarks Geologi (D. G. U. 1928), Madsens, Nordmanns og Hartz's: Eemzonerne fra 1908 og Ussing: Danmarks Geologi fra 1913.

Det er, som man kunde vente efter den benyttede Litteratur, navnlig Geologien, der har Forfatterindens Interesse. Det gælder ikke blot det danske Omraade, men alle de behandlede Regioner. Østersøens fysiske Forhold, Østersøomraadets Klima indtager en beskeden Plads i Fremstillingen. Men disse geografisk set vigtige Afsnit er ikke blot behandlet kortfattet, de er ogsaa i nogen Grad overfladisk behandlede. Der skrives f. Eks. (S. 4—5): „Da Østersøen er et Middelhav (inland sea), vilde dens oceaniske Indflydelse (paa Klimaet) være forholdsvis ringe, hvis den ikke tilfældigvis befandt sig i den direkte Retning af den mod Nordøst flydende nordatlantiske Driftstrøm, som overskyller Bækkenet med en varm Strøm mod Syd. Kun Tilstedeværelsen af undersøiske Banker hindrer denne Strøm i at paavirke hele Bækkenet“. Længere henne (S. 17) skrives: „Selv om det er paavist ovenfor, at Østersøen er paafaldende uafhængig af Indflydelse fra de tilgrænsende Have og Oceaner, paa Grund af Havbundens Ujævnhed og Tilstedeværelsen af udprægede Tærskeler — —“. Det er ikke let at bringe Overensstemmelse til Veje mellem disse to Angivelser.

Tærskelen i Øresund angives (S. 15) at være 12 m dyb. Hvis den var det, behøvede ingen dybtgaaende Fartøjer at benytte Kielerkanalen eller Store Bælt for at naa ind i Østersøen. Diagrammet S. 16 af Storebælt er alt for skematisk. Det ser ud, som om „Østersøvandet“ er ganske forsvundet ved Nordenden af Store Bælt. En kedelig Trykfejl er det, naar Østersøens Saltholdighed angives at være 5 pCt. ved Stockholm. Efter en meget detailleret Redegørelse for de „Lag“ af Vand med forskellig Saltholdighed, der findes i Kattegat og Østersøen, venter man at høre nærmere om disse Vandlags Indflydelse paa Isdannelsen, men det findes der intet om, skønt det dog netop kan have geografisk Interesse.

Hvad nu det geologiske Stof angaar, vil man først se efter, hvorledes vort eget Land er behandlet. Der findes egentlig ikke saa lidt Stof, men der er adskilligt, der maa forekomme besynderligt. Paa en Figur (S. 115) angives et Afløb fra en opstemmet Sø i det baltiske Omraade under Afsmeltningsperioden. Dette Afløb gaar tværs over Sjælland fra Køge Bugt til Roskilde Fjord. Paa samme Side er gen-

givet et Kort over Yoldiahavets Udbredelse, men uden at noget af Vendsyssel er havdækket. Et Kort (S. 120) har den Ussingske Isrand gengivet paa en noget letsindig Maade. Paa S. 123 har Ancylussøen faaet Afløb gennem Øresund.

Heller ikke Teksten kan siges at være fuldt ud tilfredsstillende, hvad det geologiske angaar. Aflejringerne fra Cenoman og Turon paa Bornholm er saaledes slet ikke omtalt. Istidsdannelserne i Danmark er fremstillet paa en lidet overskuelig Maade, og i Beskrivelsen af Midtjylland (S. 281) forfalder Forfatterinden lidt for meget til Romantik.

Det samme gælder egentlig om meget af det „antropogeografiske“ Stof. Man faar meget lidt sikkert at vide. Det er tilfældigt, hvad der er omtalt, og adskillige Fejl kan konstateres. Det fortælles, at Hamburgs Virksomhed kun i ringe Grad vedrører Østersøområdet (Fodnote, S. 311). Det er imidlertid en given Ting, at Hamburgs Trafik paa Østersøhavnene er meget større end f. Eks. Københavns. Den Statistik, der omtales som benyttet ved Redegørelsen for Østersøbyernes Skibsfart, er den, der findes i et Arbejde af Sten de Geer, og den naar ikke længere end til 1924. Aarhus kaldes Danmarks største Havn. Om Kolding bemærkes, at der sælges meget Rav. Forfatterinden er aabenbart venligt indstillet overfor Statsbanerne. Ved Færgefarten omtales, at „no time is lost in transshipment“.

The cottage birth place of Hans Christian Andersen“ i Odense, „Langelinje“ i København og „the Platform“ where the ghost of Hamlets father walked“ ved Helsingør er Ting, der omtales ved de danske Byer, men det er kun lidt og tilfældigt, hvad der kommer med af virkeligt geografisk Stof.

J o h s. R e u m e r t.

W. A. Graah: Undersøgelser-Rejse til Østkysten af Grønland, efter kongelig Befaling udført i Aarene 1828-31. Med Indledning og Noter ved Kaj Birket-Smith. (170 Sider. 4°. Kr. 5.00). Gyldendalske Boghandel — Nordisk Forlag. Kbh. 1932.

„Det er netop hundrede Aar siden,“ saaledes begynder Dr. B i r k e t - S m i t h sit Forord, „at W. A. G r a a h udsendte Beretningen om sin Rejse til Grønlands Østkyst 1828—31.“

Der er al Grund til at ønske denne Bog velkommen paa det danske Bogmarked, hvor den i Vinterens Løb bør finde sig mange Købere, saa vist som den er Beretningen om een af de mest epokegørende Rejser i Østgrønlands Opdagelseshistorie og ikke mindst, hvad man i disse Tider ikke tør lade upaaagtet, paa Grund af den ringe Pris, for hvilken den kan faaes til Købs.

I en hundredaarig gammel Anmeldelse af denne Bogs Original-